

ze Kerken, eijheid van ling gevoerd g te Utrecht borstel goed- van Zaan- kerkelijken ling geweest in geheel uit opkomen, en pen noch die n advies ge- atstond, zijn ogleeraren te egegaan, om elgen, voordat dedeeling is el spreekt el over dit orden, nadat n in college seld. Uit de waartoe de k volkomen t worden af- hoogleraren bezwaar zou e Kampen dat zij, hoe- een zeer de indiening ergaderingen pers ernstig n de Theo- Universiteit heid gehad en- nenscheliker rs eerst had- was van de en colleges, t voorstel is iend, en na- n niet veel eraren indi- dig achtten n, zullen ze nullen ze op m daar hun houde men t niet alleen venzeer van Onderwijs, te Kampen nschap; zij ar Amster- oor de toe- m duur der e examens, ook wijzi- bben in het eit, kan de lissen, maar oger Onder- moeten k door de l; maar het lelijk uit te voorkomen, wezen, dat, rs, de pers n dit voor- Zeker heeft blike be- doen, wan- ten worden en zakelijk stel onmo- al zijn we hier geldt el de pers m wat een rs heeft nu lieke opinie ag mag ze at het niet maar even- der Ker- g, alsof de n zelfstan- vanneer de e zeker niet el te kun- st nodig, e voor- principiele egt, en de t worden

lang een de voorbe- angewezen , naar onze te nemen. e gemaakt ken wordt te worden

Is het niet h beweegt, dam was, Kerken en jk was ge- roken, dat t ontstaa- der Vrije school, en Curatoren i om met Kerken g, of het Amster-

el echter ek na de e ernstige voor het ijverden. even der aneer de t ware n ander- e kosten ing ver- n werden der meer, en meen- ol aan de

Kerken te moeten ontraden, wanneer daarbij geen ander verband tusschen de School en de Vrije Universiteit gelegd werd.

Het lag daarom in de lijn der historische ontwikkeling, dat de voorstellen een plan ontworpen hebben, waardoor tegelijk met de verplaatsing der School een zekere samenwerking tusschen de School en de Theologische faculteit kon verkregen worden. Ze hebben daarbij blijkbaar gebruik ge- maakt van het plan, dat twee jaar geleden door Ds. Sikkel in *Hollandia* ontwikkeld is geworden, en dat destijds in de kringen der Theologische school met zekere sym- pathie was begroet. Kort samengevat kwam het plan hierop neer, dat beide inrichtin- gen volkomen haar zelfstandigheid zouden behouden; dat aan de Kerken het volle zeggenschap over de School en aan de Universiteit evenzoo het volle zeggenschap over de Theologische faculteit zou verblijven; maar dat de eenheid daarin zou worden gezocht, dat de studenten verplicht zouden worden het onderwijs aan beide inrichtin- gen te volgen, en aan beide scholen examens zouden hebben te doen. Het onderwijs aan de Universiteit zou dan een meer zuiver wetenschappelijk karakter dragen; dat aan de School de wetenschappelijke opleiding geven met het oog op de bediening des Woords. Het voordeel zou dan wezen, dat de studenten van beide inrichtingen konden profiteren, en dat niet alleen een onaangename con- currentie tusschen School en Universiteit werd vermeden, maar dat ook in de Kerken geen verschil meer zou kunnen gemaakt worden tusschen wie aan de School en wie aan de Universiteit had gestudeerd.

Hoe uitlokkend dit voorstel op papier mocht schijnen, toch kon het reeds om de praktische bezwaren niet uitvoerbaar worden geacht. Het kwam toch hierop neer, dat de studenten dubbele colleges zouden moeten lopen, dubbele examens zouden moeten afleggen en dubbel collegegeld zouden moeten betalen. De studie in de Theologie zou daarmede zoo verwaard zijn geworden, dat het de vraag zou wezen, hoeveel stu- denten zich voor zulk een studie zouden hebben aangemeld. Waar de toevloed van studenten in de Theologie toch reeds zo gering is en de Kerken voor een dreigend tekort aan candidaten staan, zou het naar onze overtuiging onverantwoordelijk zijn geweest, de lasten der studenten zoo te verzwaren. Het was daarom geen onvrind- elijke kritiek, dat men dit plan onuit- voerbaar noemde. Zoals het daar lag, was het nu voor de Kerk en voor de Vrije Universiteit metterdaad onaanneemelijk.

Het thans ingediende voorstel van Zaan- dam's Kerkeraad heeft nu blijkbaar getracht deze praktische bezwaren te ondervangen. Het laat de studie aan de Theologische school pas beginnen in het derde theolo- gische studiejaar, zoodat de studien slechts één jaar parallel zouden lopen. Voorts laat het voorstel de mogelijkheid open, dat sommige vakken alleen aan de Theologische faculteit en andere alleen aan de Theo- logische school onderwezen worden, zoodat een zekere verdeling van arbeid mogelijk zou wezen. Wat de collegegelden betreft, zouden de studenten gedurende de twee eerste jaren alleen aan de Vrije Universiteit, gedurende de twee laatste jaren alleen aan de Theologische school te betalen hebben. Voorts zouden de studenten geen dubbele candidaats-examens hebben af te leggen, wat praktisch op zeer ernstige bezwaren stuiten zou, maar zou de Vrije Universiteit het candidaats-examen krijgen en de Theo- logische school in plaats daarvan het pro- ponentsexamen, dat den candidaat beroep- baar stelde. Terwijl eindelijk ook het recht zou worden gegeven om de hoogleraren over en weer bepaalde vakken op te dragen, wat geen geringe besparing van kosten zou kunnen geven.

Ongetwijfeld heeft het voorstel door deze zeer ingrijpende veranderingen een geheel ander karakter gekregen en zijn de prac- tische bezwaren tegen het voorstel van Ds. Sikkel daardoor voor een niet onbelangrijk deel uit den weg geruimd. Zonder daar- om reeds een definitief oordeel uit te spreken over het voorstel zelf, wat natuurlijk zon- der een uitvoerige bespreking van de be- grinselen, waarvan het uitgaat; en van de paedagogische vraagstukken, die er bij aan de orde komen, niet wel mogelijk zou wezen; mag toch lof gebract aan den *practischen zin*, die uit dit voorstel spreekt. We waardeeren het, dat in het hart der broederen de begeerte opkwam, om trots alle mislukkingen op dat gebied, nog eens een poging te wagen, om samenwerking tusschen de Theologische school en de Theologische faculteit te verkrijgen. En niets zal ons liever zijn, dan wanneer als vrucht van deze poging op de Synode te Zwolle een akkoord zou getroffen worden, waarmede alle partijen zich konden verenigen. Onze laatste Synoden te Utrecht en te Amsterdam hebben ons zulke ver- rassende uitkomsten geschenkt. Moge de Synode te Zwolle den arbeid der pacifi- catie voortzetten. Ze zou zeker niet de minst betekenisvolle in onze kerkelijke his- torie worden, wanneer ze een oplossing van deze quaestie bracht.

Dr. H. H. K.

Voor Kootwijks Scholen.

Ingekomen bij Ds. Houtzagers en met grooten dank ontvangen: van Mv. de Wed. V. te Klundert / 2.50; door toedoen van den Hoog- Welgeb. Heer D. Baron Mackay te Ede / 15; van den Heer D. L. te Apeldoorn / 1.

Nogmaals hartelijk dank.

Kootwijk. Da. J. H. HOUTZAGERS.

Reestafel.

1. N. A. DE GAAY FORTMAN, pred. bij de Geref. Kerk te Amsterdam, JESUS RIJNDOM IN LEVEN EN STERVEN. W. Kirchner — Amsterdam — 1911.

Den 19den Februari 1871 werd, door Prof.

J. I. DOEDES VAN UTRECHT, de proponent N. A. DE GAAY FORTMAN, in de Ned. Herv. Gemeente van VLEUTEN bevestigd in het ambt.

Dat ambt heeft de toen bevestigde nu veertig jaren bediend.

Drie jaren in de Ned. Herv. Gemeente van VLEUTEN, daarna in die van ELDER, vervolgens in die van VLISSINGEN en toen in die van AMSTERDAM, welke laatste ook hij, door mede te werken aan haar afwerping der synodale organisatie van 1816 en 1852, in den weg der reformatie mocht voeren.

De 19e Februari van dit jaar was alsoo voor Ds. DE GAAY FORTMAN een dag van denken. Van terugzien op een 40-jarige ambtsbediening. En met hem hebben velen, zeer velen, dien dag herdacht.

Ook te AMSTERDAM, waar zelfs geen vijf- en- twintig jaren vermochten te doen vergeten wat men ook dezen ambtsdrager voor zijn houding in de dagen der DOLANTIE verplicht is. Waar men waardeering heeft voor den arbeid van den prediker, den zielenzorger zoo vóór, als in en na de dagen van den kerkelijken strijd.

Op Zondag 19 Februari l.l. heeft dan Ds. DE GAAY FORTMAN zijn 40-jarige ambtsbediening in het midden der gemeente herdacht. Hij deed het in een preek uit Romeinen XIV: 7-9, uit welk Schriftwoord hij als hoofdgedachte greep: JESUS RIJNDOM IN LEVEN EN STERVEN.

Dergelijke preeken dragen altijd een intiem karakter.

Naar het oordeel van mijn vriend DE GAAY droeg de zijne, zoals hij *voor* de preek schreef, een voor publicatie te intiem karakter. Een, naar het mij voorkomt, min juist oordeel en waarvoor ik de zielkundige verklaring vind in de „natuurlijke schroomvalligheid“ van dezen prediker, waarvan hij, als een zijner gebreken, in zijn preek belijdenis doet op pagina 7. Dan, toen het versook van velen om toch uit te geven tot hem kwam, heeft hij deze zijn schroomvalligheid overwonnen en zijn gedenk- rede in het licht gezonden.

Ik ben blij, dat het zoo geloopt is.

Natuurlijke schroomvalligheid is een kwaad ding.

Voor al in onze dagen van onnatuurlijke en daarom onoverwinnelijke vrijmoedigheid.

Van, in brunt-te-lijf-gaan en in ongezouten maar dan toch sterk-gepept reggen, niets en niemand sparend durf; vooral niet sparend de teerheid van fijnbesnaard gemoedsleven of de, zich de weelde van anders-zijn dan de anderen veroortloovende individualiteit.

„Kwaad ding is die natuurlijke schroom- valligheid voor wie er mee behept is, want tegen dien durf kan hij niet op.

Hij wordt er stil onder en zegt dan maar niets meer, ook al heeft hij wat te zeggen. Hij verliest er al zijn energie om te handelen onder, en gaat niet alleen van zeggen, maar ook van doen den brui geven.

Hij eindigt zelfs met, als onze ARNOLD GRULINX, die Wijze uit de 17e eeuw, ook al zoo'n schroomvallige, tot zich zelf te zeggen: *ubi nihil valet, ibi nihil velis*; wat zoveel zeggen wil als: „waar je toch niets vermag, moet je ook maar niets willen“.

Maar 'n kwaad ding is die schroomvalligheid ook voor anderen, want door haar berstert op de lippen veel wat nog zoo onnuttig niet zou zijn om te hooren en veel wat nog zoo onnuttig niet zou zijn indien het tot daad werd doet zij stikken in de geboorte.

Daarom verheugt mij in de meeste gevallen de zelfoverwinning van 'n schroomvallige. En zulk een geval doet zich voor mij nu ook op met deze preek.

Zeker, ook deze gedenk-preek is een intiem stuk, maar dat is nu eenmaal een eigenschap van het genre. Dan, hier is de intimiteit toch niet van dien aard, dat zij het vastleggen van het gesproken in het gedrukte woord ondraaibaar zou maken.

Het intieme zit 'm in die enkele bladzijden waar de prediker van zijn eigen levensloop en van zijn ambtelijk werk, met name in AMSTER- DAM, vertelt. Maar, als man van smaak en tact doet hij dat zeer spaarszaamlijk. En, wat daarbij deze preek ook voor andere gereformeerden dan de leden der Amsterdamse kerk belangrijk maakt, is wat de prediker, zoo onder het ver- tellen van zijn eigen leven en werk door, ver- baalt van de toestanden, die hij eertijds in de HERVORMDE KERK doorleefde.

Hij, Dr. DE GAAY FORTMAN, die, niet van klinkende leuten en gepeperde uitdrukkingen houdt, doet dat zoo heel-eenvoudig weg en zonder eenige opzichtigheid. Ik denk hier o.m. aan dezen zin met zijn rake slot op p. 5: „Daar toch reeds jaren achtereen door velen geklaagd en geweend was over het feit, dat in de Hervormde Kerk hun Koning en Heere door het Modernisme strafeloos werd vergeud en zijn Woord veracht, moest worden verwacht, dat te eeniger tijd een ernstig verzet hiertegen zich zou openbaren, hetwelk niet, als zoo menige tot nu toe gewaagde poging, zoo gebroken worden door de vrees voor tijdelijke schade.“

Zoo iets vermag te sterken ons kerkelijk be- wustzijn; ook dat der jongeren onder ons.

Maar niet alleen als hulpmiddel tot beoefening van de deugd der „kerkelijkheid“, maar ook in ander opzicht kan ik de lezing van deze preek, wier geringe omvang in omgekeerde ver- houding staat tot haar voornaam inhoud, aan- bevelen.

DE DE GAAY FORTMAN is 'n man van groote, ook theologische eruditie en daarbij een „innige“ prediker.

Zoo wel het een als het ander komt in deze preek uit.

Het eerste, zonder eenig vertoon van geleerd- heid, in de duidelijke en heldere verklaring van het Schriftwoord; het andere in de, van diepe kennis van het „geestelijke leven“ getuigende en daarbij alle valsche mystiek vermijnde toepassing, die er van het dus verklaarde Schrift- woord in gemaakt wordt.

2. GOUDEN JUBILEUM VAN HET VIJFTIGJARIG BESTAAN VAN DE GEREFORMEERDE K. K. BURGERSDORP, 1860-1910. Uitgegeven door 't Feestkomité, „Stoom-Drukkerij“, Burgersdorp, Kaap-Provincie.

Het was ten vorigen jare een halve eeuw gele- den, dat, mee naar aanleiding van den strijd over de „Evangelische Gezangen“ in het district BURGERSDORP in de Kaap-Kolonie, een aantal leden der NED. GEREFORMEERDE K. K. met deze kerk- gemeenschap zijn getreden en zich onder Ds. D. POSTMA tot een Gereformeerde Gemeente vereenigden. „Een Gemeente“, zoals het in de op p. 24 van dit werk afgedrukte „Acte van Afscheiding“ staat te lezen „in leer, dienst en tucht, overeenkomende met de van ouds bekende Gereformeerde Kerk van Nederland, zooda die zich heeft geopenbaard te Dordrecht in de jaren 1618 en 1619“.

Later is deze gemeente de moedergemeente van een aantal andere geworden.

Dit feit nu is feestelijk herdacht, en de secre- taris der Feestcommissie, de heer J. D. LENSING,

zond ook aan DE HERAUF van dit gouden jubileum het gedenkboek.

Als bijdrage tot de kennis van het gerefor- meerde leven in Zuid-Afrika kan dit boek dienst doen.

Ook de „Dopperskerk“ toch zooals zij smadelijk genoemd wordt, heeft voor dat leven betekenis.

Ds. D. POSTMA Mv. B. A., opent het boek met DE GESCHIEDENIS DER GEREFORMEERDE BURGERSDORP, een duidelijk geschreven en met afdrak van officiële stukken wel gedocumen- teerd historisch overzicht. Volgt Ds. M. POSTMA M. A. met zijn, naar aanleiding van Openb. 3: 7-13, naar het mij voorkomt, zeer geslaagde GEDENKREDE. Daarna een in 't Afrikaans ge- schreven verhandeling van Ds. P. C. SNIJMAN B. A. over GEREFORMEERD ONDERWIJS. Het bleek mij daartoe bij vernieuwing, dat ook voor zulke niet alleaardse onderwerpen de Afri- kaansche taal een zeer geschikt voertuig is. Maar ook bleek mij deze verhandeling lezenswaardig voor de kennis van „de positie van 't gereformeerde onderwijs in de Kaap Kolonie“. Zoo, waar de spreker het heeft over het dualisme tusschen belijdenis en vakpraktijk bij vele onderwijzers, als gevolg van hun opleiding. „Want die hand- boeke van ons aankomende onderwijzers is „Christelijk Nationaal Onderwijs“ van Wolter, of die „Paedagogische Beginselen“ van Ravink, dan moet hun wegsteek, dat hul dit nog niet gedaan het en ook niet weet wat voor invloed die heerschappij van die beginsels, op die in- richting van 'n school moet he.“ Verder, iets over GEREFORMEERDE PREDIKING van Ds. T. HAMMERMA dat ook wel ten onzent mag worden gelezen. Eindelijk, als pakkend slot, een goed geschreven, bezielend en bezielend artikel van Dr. S. D. DU TOIT: HET CALVINISME EN ONS VOLK.

Niet alleen voor de kennis van het kerkelijke, maar van heel het calvinistische leven in Z.- Afrika, kan dit Gedenkboek, zooda ik reeds mocht opmerken, dienst doen.

Dat leven leeft ook daar weer op.

„De vraag naar de Geref. Waarheid is (er), schijft du Toit „weer herleeft“. Calvijn's naam, nog kort geleden niet meer genoemd, is nu weer bij oud en jong bekend geworden. Ter herinnering aan zijn eeuwest is de *jonge Calvinist* verschenen. Jonge mannen, die den *ridderlag* aan de Universiteit van Dr. Kuiper ontvingen, komen jaarlijks de *dunne rijken* der Z. Afr. Calvinisten versterken“.

Het boek is te verkrijgen bij J. D. LENSING, post Bus 5, Burgersdorp, K. K.

Officiële Berichten.

De kerkeraad versooft beleeft te willen melden, dat collectanten, om in de gemeente rond te gaan, hun versook daartoe drie weken te voren bij den kerkeraad hebben in te zenden.

H. B. S. BAIS, scriba.

Enkhuizen, 2 Maart 1911.

De classale vergadering der classis Baren- drecht heeft in hare vergadering van 1 Maart besloten, op de e.k. particuliere Synode der Gereformeerde kerken van Z.-H. ten Z. te brengen het volgende voorstel:

De particuliere Synode der Gereformeerde kerken van Zuid-Holland (Z. G.), van oordeel: dat het aanhangig ontwerp tot wettelijke regeling van het ambtsbestuur, niet genoegzaam rekening houdt met de plaats, die de diaconie volgens kerkrechtelijke beginselen inneemt in het kerkelijk instituut (v.g. art. 5 wetontwerp), de vrijheid der diaconieën niet genoegzaam eerbiedigt (v.g. art. 12 13 en 67 W.O.), en de armenverzorging van overheidwege op een voor de kerken vernederende wijze uitbreidt (v.g. art. 27 en 30 W.O.) in ste van de reeds ten aanzien van die punten bestaande bezwaren op te heffen, besluit:

de generale Synode te vercoeken: bij de Hooge Regering en de Staten-Generaal er op aan te dringen, dat in het wetontwerp zooda- nige wijzigingen worden aangebracht, als noodig zullen zijn, om aan genoemde bezwaren tegemoet te komen.“

Buitenland.

Deutschland. Een kerkelijk proces tegen drie moderne predikanten be- gonnen.

De opperkerkeraad der Evangelische lands- kerk van Pruisen en het z.g. „Spruchcollegium“ zijn tegen de predikanten Traub van Dortmund, Jatho van Keulen en Graue van Berlijn opge- treden. De moderne gevoelens deser predikanten hebben wij ook in dit blad besproken, en het kan ons daarom niet verwonderen, dat eindelijk beide colleges tegen hen een kerkelijk proces zijn begonnen. Het bestuur van „de vereniging van vrienden der Evangelische vrijheid voor Rijnland en Westfalen“, schreef daarover een stuk in de *Köln. Zeitung*, waarin verzekerd wordt, dat de vereniging, er gebeure wat er wil, aan de zijde van den predikant Jatho staan zal.

De bekende *Voss. Ztg.* bespreekt mede het optreden tegen de drie ultra-moderne predikanten en spot daarbij met de machteloosheid van den opperkerkeraad tegenover de macht van Rome, bij het bestrijden van het modernisme. Maar het is bekend met hoeveel smaad door de liberalisten van het streven van het hoofd der Roomsche kerk gesproken wordt, om zijn kerk van den suurdeesem van het modernisme te bevrijden. Voorts wordt de predikant Jatho als de geestelijk meest begaafde en meest getiene prediker van Keulen genoemd, achter welken, als men het wagen zou hem aan te tasten, de geheele Protestantische gemeente van Keulen staat. Voorts wordt de spot gedreven met den eisch van den opperkerkeraad, om bij de „Confirmation“ de apostolische geloofsbelij- denis te gebruiken, in plaats van hem vrijheid te geven zijn eigen belijdenis te formuleren.

Het afwijken van genoemde predikanten moet al erg in het oog geloopt zijn, anders zou de opperkerkeraad niet tegen hen zijn opgetreden. Immers bij genoemd college werd deser dagen een nieuw lid benoemd, dat de liberale richting is toegedaan, en dit in de plaats van een lid van de positieve richting.

Noorwegen. Strijd over de Vrije Kerk of reorganisatie der Staatskerk.

Het is te betreuren, dat zij, die de herleving van het land der Noren zoeken, door het Evangelie, innerlijk verdeeld zijn. De kerk des Heeren is bij hen de twistappel. Er zijn geloov-

vigen, die meenen, dat men de Staatskerk een- voudig moet prijsgeven om eene vrije kerk te stichten; anderen meenen, dat men de Evan- gelische Staatskerk behoort vrij te maken, zoodat zij zich als kerk des Heeren kan openbaren. De voorstanders der vrije kerk hebben hun ver- eenigingspunt in den „Bond voor Inwendige Zending“, in den „Bond voor de Zending in China“ en in den „Broederbond.“ Deze drie organisaties bestaan bijna uit dezelfde personen, alleen is de laatste iets uitgebreider dan de andere.

De mannen, die voor de vrijmaking der staatskerk ijveren, hebben eene vereniging voor inwendige zending, van welke de „ge- meentefaculteit“ uitgaat — een soort van theo- logische school of vrije universiteit, welke op- gericht werd wijl aan de staatsuniversiteit geoo hoogleraren gevonden werden, aan wie de opleiding van jongelieden tot den dienst des Woords kon toevertrouwd worden, omdat zij allen meer of minder geprooneerd tot de moderne richting behooren. Nu moest de inwendige zending, die op eene vrije kerk aanstuurt, deze belangrijke stichting met blijdschap begroeten en haar krachtig gesteund hebben. Doch dit is maar half gedaan. De gemeentefaculteit kwam de inwendige zending der vrijkerkelijken eigen- lij niet gelegen; immers zij hadden reeds een eigene school tot opleiding van leeken-pre- dikers, en dese kon door de gemeentefaculteit wel eens in het gedrang komen.

Toen de predikant Halvorsen de stichter werd eener partij, die ging werken voor de vrijmaking der Evangelisch-Lutherse landskerk, waren de onkerkelijken daarover niet gesticht. Men betoogde, dat als men de volkskerk tot eene wezenlijke kerk van Christus wilde orga- niseeren, dit hetzelfde was, als de wereld tot de kerk Gods in te richten. Dan had men eigenlijk nog meer liefde voor de Staatskerk, wijl de Staat haar niet voor eene kerk wilde laten doorgaan. De Staat doet slechts zending- werk door predikanten, welke door hem on- derwezen en aangesteld zijn op bepaalde ter- reinen, die „gemeenten“ genoemd zijn. De moderne theologie wordt daarom door de voorstanders der vrije kerk beschouwd als een middel om de Staatskerk te ondermijnen.

Een der autoriteiten onder hen, die eene vrije kerk willen, schreef onlangs: „Wanneer de staat er geen middel op weet, om een predikant af te zetten, die rationalistische denkbeelden heeft, dan kan men niet zonder meer er van zeggen, dat dit een beklagenswaardige toestand is.“

Omgekeerd helpen de modernen de voorstan- ders der vrije kerk in hun tegenstand tegen de vrijmaking der volkskerk. Aan de eene zijde wijlen de kracht van hen, die in de volkskerk op handhaving der Lutherse belijdenis aan- dringen, aan den anderen kant zoekt men de macht der volkskerk te breken. In de commissie, die ingesteld werd om aan de volksvertegen- woordiging voorstellen te doen tot reformatie der volkskerk, staan de voorstanders der vrije kerk gewoonlijk aan de zijde der liberalen.

Het spreekt van zelf, dat dit niet dan schadelijk werken kan, zoodat voorshands de dingen in Noorwegen wel bij het oude blijven zullen.

Gemengd Nieuws.

Het cijfer der geboorten slinkt ook in Duitsch- land bestendig. In 1876 waren er op 1000 inwoners nog 45 geboorten; in 1909 was dat getal tot 31 geslonken. Deze vermindering valt minder in het oog, omdat het sterfscijfer tengevolge van de hygienische maatregelen sterk gedaald is; van 29 per duizend, is het tot 18 per duizend geworden.

Het Evangelische Sonntagsblatt aus Bayern had in 1888, 16,500 abonne's. Onder de redactie van den predikant Blendings steeg dit getal tot 49,000. Tien jaar geleden werd de predikant Osiertag redacteur en het aantal abonne's werd 67,000. Het blad stelt zich ten doel bewust persoonlijk Christen- dom op den grondslag van de belijdenis der kerk tot bevordering der Evangelisch-Lutherse Landskerk aan te kweeken.

Voor eenige jaren telde het *Stuttgarter Evang. Sonntagsblatt* het dubbele aantal abonne's.

In China geven vele ambtenaren blijk, dat zij ernstig er naar streven de instructies hunner rege- ring, om het gebruik van opium te keer te gaan, nauwgezet op te volgen. De Engelse zending T. Bragg schreef hierover het volgende:

„Sinochang is een stad, die als een middelpunt van een groote streek moet beschouwd worden. Enige weken geleden vergaderden sommige voornaamste heeren der stad met onze voornaamste predikanten uit de Chineseen, om de vraag te bespreken, wat gedaan worden kon om de ongelukkige opium- slaven te hulp te komen. Na veel bespreking en na een of twee meetings gehouden te hebben, besloot men een asyl voor verslaafden aan den opium te openen. Een geschikt huis werd gevonden en voor het doel ingericht, om hen daarin te on- vangen die met het opiumverbruik wilden breken.“

De vergadering benoemde bestuursleden om het asyl te beheeren en te zorgen, dat de candidaten die wenschen toegelaten te worden, geen opium binnenwerkten. Het hoofd der politie van die plaats wettte hierin krachtig mede en zorgt er voor, dat de politiedienars die onder hem staan, als wachters optreden.

Men verzoekt mij, die in het zendingshospitaal arbeid, de patienten te behandelen. Dit gaf ons gelegenheid mede te doen aan den nationalen kruistocht tegen den opium. Het gaf ons tevens een goede gelegenheid het Evangelie te brengen tot hen, die onder gewone omstandigheden zoo moeilijk te bereiken zijn. De meeste opiumschul- vers behooren tot de klasse van hen die kunnen lezen; zij worden voorzien van Christelijke lectuur.

Een aantal lijdens zijn als genezen ontslagen, en alle gaven zij de begeerte te kennen, meer van Gods Woord te hooren, met de bedoeling om zich bij de kerk van Christus te voegen. Dat spreekt van zelf dat zij, die door de hulp van de kerk bevrijd werden van de vreeselijke gewoonte van opium-scherven, zich aan die kerk verplicht ge- voelen en wellicht al te zeer geneigd zijn iets te beloven. Verleden maand kwam iemand uit een andere stad mij bezoeken, om advies te vragen omtrent het openen van een asyl. Dit alles toont duidelijk dat het den Chineseen ernst is het kwaad uit hun midden weg te doen.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

IN EN DOOR HET LEVEN.

II.

VOORTGAANG.

Was Hans Starke ook recht gezien bij zijn heer en hield hij ook veel van deren, toch bestond er tusschen die beiden groot onder- schied en dat niet alleen van rang en stand.

De Bijbel spreekt ons van het verschil tus- schen hem „die God dient“ en dien „die Hem

niet dient.“ Dit is een onderscheid dat door- gaat tot alle menschen. 't Is maar niet, dat aan den eenen kant staan de „deugnieten“ en aan den anderen de „brave menschen“. Want al is het veel beter tot de laatste dan tot de eerste te behooren, toch is elk „braaf“ mensch nog volstrekt niet altijd een die God dient. De groote vraag is, of ons hart den Heere toebehoort, of we met lijf en ziel, beide in leven en sterven, Jesus' eigendom zijn en dus niet door eigen deugd, maar door Zijn gerechtigheid het heil verwachten voor tijd en eeuwigheid.

Behoorde mijnheer Knobel ongetwijfeld tot de braven, zijn knecht Hans mocht worden gerekend tot de vromen, iets wat de braafheid niet uit-maakt insluit. Hij was de zoon van ouders, die om des geloofs wille waren vervolgd geworden, en zij hadden hem weinig van de wereld mee kunnen geven, maar des te meer zich beijverd, om hem de vrees Gods als den grootsten schat voor te stellen. En de Heere God had hem de genade beweten, dat hij thans zeggen kon: „Ik dien den Heere van mijn jonkheid af.“

Bij den heer Knobel, die ook door de ellende van den godsdienstoorlog uit zijn land was ge- dreven, gelijk we reeds zeiden, had Starke een vriendelijke ontvangst gevonden. Beiden waren geloofsgeenoten, dat is geboren uit voorouders, die de dwalingen van Rome hadden verworpen. Doch bij Starke alleen werd het levend geloof gevonden, dat ook in de Hervormers woonde, en hen krachtig maakte. Ook zijn vrouw, die hem een trouwe hulp was, was het een lust den Heere in stilheid en oprechtheid te dienen. Hun eenig lief dochtertje Christina voedde zij op in de vrees des Heeren, die het beginsel der wijsheid is. Gelijk Timotheus werd zij van jongs af in de Schrift onderwezen, wat een groot voorrecht is, als men maar niet vergeet, dat de kennis der waarheid wel door het hoofd haar weg neemt, maar toch moet komen tot het hart.

Niet ver van het heerenhuis, waarin de grond- besitter woonde, stond een oude kerk met een klokkentoren. Deze beide hadden vroeger be- hoord tot het kasteel dat, zoo als wij zeiden, reeds lang was verdwenen. De grond echter behoortte nog aan den heer Knobel, die ook voor het onderhoud van de kerk en den toren zorgde. Dicht bij de kerk lag een gehucht, dat slechts uit enkele huizen bestond. Ongelukkig was een van die huizen een kroeg, die vrij wat bezoekers uit den omtrek tot zich trok.

Nu gebeurde het, dat het leien dak van den toren, eens door een storm duchtig werd beschadigd, zoodat Starke naar Michel den leidekker werd gestuurd, om hem te vragen den schade te herstellen. Michel woonde in Onabruck, maar was in het gehucht goed bekend, ook als een trouw bezoeker van de kroeg.

Toen Michel zijn werk zou gaan doen, wipte hij eerst even bij den kastelein aan, die den sleutel van den toren bewaarde, en ging daarop naar boven om zijn werk te doen. Weldra bevond hij zich op de bovenste omgang vlak bij den weerhaan. Hij bezag echter dat hij 't werk alleen niet af kon, en zou dus den volgenden dag met een knecht terug komen. Daar zoo iets seiden voorkwam, en er dien volgenden dag geen school was, vond Michel toen hij kwam een aantal kinderen en ook vrij wat volwassenen, dicht bij den toren bijeen om hem zijn werk te zien verrichten.

Toen de leidekker en zijn knecht boven gekomen waren, begonnen ze een soort van steiger te maken, en Michel ging daarbij op een goot staan. Of nu dese wat zwak was, dan wel dat de man zich niet goed vast hield, ge- noeg hij gleed uit. De lieden beneden hoorden een angstigen schreeuw, en gelijktijdig zagen zij hoe Michel over de lage leuning van de omgang heenloeg en naar beneden tuimelde. Ouden en jongen die het zagen, gleden het uit van schrik en drongen bijeen naar de plek waar hij was neergekomen, niet anders meenende dan de man was dood.

Voorsichtig wilden se den leidekker opheffen, die met gesloten oogen op den grond lag. Doch stelt u hun verbaring voor toen Michel, zoodra men hem had aangeraakt, plotseling de oogen opende en in plaats van te kermen van pijn, de omstanders aankeek, als wilde hij zeggen: „Wat beduidt die drukt?“ Een ogenblik later stond hij, zonder eenige hulp op, en riep: „Komt maar hier, vrienden. 't Is alles nog best afge- loopen. Ik ben wel wat gewauer naar beneden gekomen, dan ik dacht. Maar dat heeft me geen kwaad gedaan, zoo als jellui ziet!“

Ouden en jongen traden naderbij. Ze hadden voor hun oogen zoo pas Mchel van den hoogen toren zien vallen; ze hadden niet anders ge- meend, of hij zou verpletterd zijn, en zie thans stond hij levend, ja ongedeerd onder hen.

„Heb je geen pijn ergens Michel?“ riep er een.

„Nergens,“ was 't antwoord; „ik voel me net zoo goed als eerst. Ja, je moet maar gelukkig wezen.“

Toen allen zich overtuigd hadden dat de leidekker werkelijk geen het minste letsel had bekomen, ging er een groot gejuich op. Ieder wilde hem de hand drukken.

„Dat is een bijzondere bewaring geweest, meester Michel,“ sprak een buurvrouw. „Ge moogt God wel hartelijk danken.“

De leidekker zei daar niet veel op. Blijk- baar hoorde hij van zoo iets liever niet. Zoo is de menschen die buiten God leeft zelfs als de Heere hem zegen en wonderlijk bewaart, wil hij dat liefst aan eigen kracht en wijsheid toeschrijven. Want dan heeft hij zelf de eer. Wie God niet dient, blijft liefst in alles ver van Hem; „wij redden het wel zonder God,“ denken zulke menschen. Maar gelijk de dic- ter Baets terecht opmerkt: „die dat zeggen sinken.“

Onder degenen, die Michel's val en wonder- lijke bewaring mee aanschouwden hadden, be- hoorde ook Christina Starke. Zij kende Michel heel goed, wijl hij dikwijls op „Rust best“ kwam om een karwei te doen. Van vader Starke hield Michel niet: die was hem te „fijn“. Maar Christenijne mocht hij heel graag lijden, en als hij op het landgoed kwam verzuimde hij seiden: met haar een poosje te praten, of anders althans in de buurt te hooren hoe zij het maakte.

HOOGHNIKK.

Gereformeerde gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BRUOKEN: Gramsbergen, W. van 't Sant, cand. te Sleuwyk. — Oldemarkt, O. N. Oosterhof, te Westerbork (Dr.). — Baarn, J. L. Schouten, te Watergraafsmeer.

BRIDAKT: Utrum (Gr.), H. Thomas, te Berlikum.

Dinburg. Zondagmiddag 26 Februari nam onze grachte herder en leeraar Da. Z. Hoek, beroepen